

TRT ÇOCUK KANALINDA YAYINLANAN ÇIZGI FİLMLERDE AİLE YAPILARININ İNCELENMESİ*

 Mehmet APAK^a

 Fikret YAZICI^b

Öz

Çizgi filmler, çocukların severek izlediği programlar olup, aile temasının bu yapımlarda sıkça işlendiği görülmektedir. Çocukların kişilik gelişiminde ailenin önemli bir yeri vardır ve çizgi filmler, aile yapıları, ebeveyn-çocuk ilişkileri ve cinsiyet rolleri gibi konularda çocuklara örnek teşkil edebilmektedir. Ancak, çizgi filmlerdeki abartılı ve fantastik unsurların, çocukların gerçek yaşam ile çizgi film dünyasını ayırt etmesini zorlaştırabileceği ve gerçeklik algısını bozabileceği yadsınamaz bir gerçektir. Bu araştırma, TRT Çocuk kanalında yayınlanan aile temalı yerli çizgi filmlerde ailenin nasıl temsil edildiğini incelemektedir. Çalışmada örneklem olarak, YouTube üzerinden en çok izlenen beşer bölümü seçilen Canım Kardeşim, Biz İkimiz, Elif'in Düşleri, Niloya ve Pepee çizgi filmleri ele alınmıştır. Nicel araştırma yöntemlerinden olan içerik analizi yöntemiyle yapılan incelemelerde, çocuk-ebeveyn ilişkileri, aile yapısı ve cinsiyet rolleri gibi konular üzerinde durulmuştur. Sonuçlar, ebeveynlerin çocuklarına aşırı hoşgörülü davrandığını, geleneksel cinsiyet rollerinin pekiştirildiğini ve ütopik bir aile temsili yaratıldığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Aile Temsili, Çizgi Film Analizi, TRT Çocuk.



ANALYSIS OF FAMILY STRUCTURES IN CARTOONS BROADCASTED ON TRT CHILDREN CHANNEL

Abstract

Cartoons are programs that children love to watch, and it is seen that the theme of family is frequently covered in these productions. Family plays an important role in children's personality development and cartoons can set an example for children in terms of family structures, parent-child relationships and gender roles. However, it is an undeniable fact that exaggerated and fantastic elements in cartoons can make it difficult for children to distinguish between real life and the cartoon world and distort their perception of reality. This study examines how the family is represented in family-themed domestic cartoons broadcast on TRT Çocuk channel. Canım Kardeşim, Biz İkimiz, Elif'in Düşleri, Niloya and Pepee cartoons, each with five most watched episodes on YouTube, were selected as the sample of the study. The content analysis method emphasized

* Bu makale, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında yürüttüğü "TRT Çocuk Kanalında Yayınlanan Yerli Yapım Çizgi Filmlerde Ailenin Temsili: Biz İkimiz, Elif'in Düşleri, Niloya, Pepee ve Canım Kardeşim Örneği" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

^a Yüksek Lisans Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Radyo Televizyon ve Sinema Ana Bilim Dalı, mmehmetapak@gmail.com

^b Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, fyazici@erciyes.edu.tr

Makale Geliş Tarihi: 11.09.2024, Makale Kabul Tarihi: 25.10.2024

issues such as child-parent relationships, family structure and gender roles. The results show that parents are overly tolerant of their children, traditional gender roles are reinforced, and a utopian family representation is created.

Keywords: Family Representation, Cartoon Analysis, TRT Çocuk.



Giriş

Kitle iletişim araçları, bireylere haber vermek, eğlendirmek, eğitmek ve gündem oluşturmak gibi birçok işlev sunmanın yanı sıra kimlik ve karakter oluşturma, davranış kalıplarını belirleme gibi bireylerin tutum ve davranışlarını şekillendiren bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Bu durum, özellikle çocuklar üzerinde etkili olan bir alan olarak sıklıkla tartışılmaktadır. Çocuklar, kitle iletişim araçlarının hedeflediği en önemli gruplardan biri haline gelmiştir. Özellikle okul öncesi dönemdeki çocuklar için tercih edilen çizgi filmler, çocuklara yönelik mesajlar, değerler ve kültürel ifadeler içermektedir.

Çizgi filmler, çocuklara hayatın temel kavramlarını ve ahlaki değerleri aktarmada önemli bir araç olarak görülmektedir. Çocuklar tarafından büyük bir ilgiyle izlenen bu programlar, hızla gelişmekte ve çocukların en çok tercih ettiği içeriklerden biri haline gelmektedir. Televizyon, modern ailenin dadısı olarak nitelendirilen bir araç olarak, sadece çocukların değil, tüm ailenin sosyalleşmesini sağlama noktasında önemli bir rol oynamaktadır (Şirin, 2015, s. 33). Televizyon ve diğer medya araçları, insanların kültürel değerlerinden gerçeklik algılarına kadar geniş bir yelpazede düşüncelerini şekillendirmekte ve dünyayı anlamlandırmalarına katkı sağlamaktadır.

Medya, bireylerin zihin dünyasını ve toplumsal normları pekiştirmekte, hatta yeni değerlerin ve inançların doğmasına zemin hazırlayacak şekilde etkili bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla kitle iletişim araçları, bireylerin dünyayı anlama, yorumlama ve deneyimleme biçimlerini derinden etkileyerek onların düşünsel ve duygusal dünyalarını yeniden şekillendirmekte etkili olmaktadır.

Bu çalışma, TRT Çocuk kanalında yayınlanan yerli yapım çizgi filmlerde aile yapısının nasıl temsil edildiğini incelemektedir. Çizgi filmlerin çocuklara sunduğu değerler, inançlar ve toplumsal normlar analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında, içerik analizi yöntemi kullanılarak veri toplanmış ve çizgi filmlerde aile temsili üzerine yoğunlaşmıştır.

Çalışmada, TRT Çocuk kanalında yayınlanan ve aile teması işlenen Canım Kardeşim, Biz İkimiz, Elif'in Düşleri, Niloya ve Pepee adlı çizgi filmler, aile yapısı ve ilişkileri açısından incelenmiştir. Bu çizgi filmlerden her biri, YouTube üzerinden 1 milyondan fazla izlenen 5 bölümle temsil edilmiş, toplamda 25 bölüm (250 dakika) analiz edilmiştir.

Alanda çizgi film ve çocuk ilişkisini ele alan pek çok araştırma, yaşlı birey, engelli birey ve toplumsal cinsiyet rolleri gibi çeşitli temsiller üzerine odaklanmıştır. Bu çalışmanın özgün yanı, Türk yapımı çizgi filmlerde tüm aile bireylerinin nasıl temsil edildiğini analiz ederek, Türk aile yapısı ile karşılaştırma imkânı sunmasıdır. Araştırmada cevap aranan temel sorular ise şunlardır:

- Yerli yapım çizgi filmlerde aileler nasıl temsil edilmektedir?
- İncelenen çizgi filmlerde aile yapıları hangi modele göre sunulmaktadır?
- Çizgi filmlerdeki sosyal ilişkiler ve aile yapıları nasıl işlenmektedir?
- Toplumsal roller hangi aile yapısına göre gösterilmektedir?
- Çizgi filmlerde sunulan aile yapıları gerçek hayatla ne kadar örtüşmektedir?

Bu sorulara yanıt arayan çalışma, çizgi filmlerde aile temsillerinin nasıl işlendiğini ve sunulan aile yapılarını incelemeyi amaçlamaktadır.

A. AİLE VE ÇOCUK İLİŞKİSİ

Çocuk ve aile ilişkisi, insanın sosyal gelişiminin temel taşlarından biri olarak kabul edilmektedir. İnsan, hayata gözlerini açtığında ilk sosyal çevresini ailesi ile tanır ve çevresiyle kuracağı ilişkilerin temelleri burada atılmaktadır. Bu süreç, sosyalleşme olarak adlandırılmaktadır ve çocuğun ilk değer yargılarını, ahlaki normları, dini inançları ve davranış kalıplarını aile içinde öğrenmesiyle başlamaktadır (Gökçe, 1976, s. 46). Çocuğun, anne ve babasından aldığı bu ilk bilgiler, onun hayatı anlama ve yorumlama biçimini şekillendirmektedir. Çocukların karakter gelişimi de büyük ölçüde aile içindeki ebeveyn tutumlarına bağlı olmaktadır.

Çocukların kişiliklerinin gelişiminde en önemli rolü aile ilişkileri oynamaktadır. Ebeveynler, çocuklarına karşı sergiledikleri tutumlarla onların duygusal, sosyal ve zihinsel gelişimlerini doğrudan etkilemektedir. Bu ilişkilerin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi, çocuğun özgüven, sosyal beceri ve akademik başarısına katkı sağlamaktadır. Bu nedenle, sağlıklı bir aile ortamı ve bilinçli ebeveyn tutumları, mutlu bireyler yetiştirmek için temel koşullardan biri haline gelmiştir. Aile içindeki bu sorumluluğun doğru yerine getirilmesi, çocuğun başarılı ve sağlıklı bir şekilde büyümesini sağlamaktadır (Özel & Zelyurt, 2016, s. 11).

Ebeveynler, çocuklarıyla doğru iletişim kurmayı başardıklarında, onların ihtiyaçlarına daha iyi cevap verebilmekte ve gelişim süreçlerine katkı sağlayabilmektedir. Çocukların sergiledikleri davranışlar, bazen ilgi görmek ya da sevgi istemek gibi ihtiyaçları yansıtabilmektedir. Ebeveynlerin bu sinyalleri doğru anlaması ve objektif bir yaklaşım sergilemesi, çocuğun duygusal dünyasının gelişimi açısından büyük önem taşımaktadır.

Teknolojik gelişmelerin hız kazandığı günümüzde, çocuklarla doğru iletişim kurmak, aile bağlarını güçlendiren önemli bir etken haline gelmiştir. Çocukların teknolojiye maruz kaldığı bu çağda, ebeveynlerin çocuklarına ayak uydurabilmesi ve onları anlaması, aile ilişkilerini derinleştiren bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. İyi bir iletişim, sadece aile içi bağları güçlendirmekle kalmaz, aynı zamanda çocukların sağlıklı bir şekilde büyümesine de katkı sağlamaktadır.

Günümüzde, ailelerin çocuklarına karşı sergiledikleri tutumlar farklı kategorilerde incelenmektedir. Bunlar; otoriter, demokratik, koruyucu, ilgisiz/ihmalkâr ve aşırı hoşgörülü tutumlar olarak sınıflandırılmaktadır. Her bir tutum, çocuğun gelişimi üzerinde farklı etkiler bırakmakta ve

çocukların kişilik özelliklerini şekillendirmektedir. Özellikle modern toplumlarda, ebeveynlerin çocuklarıyla doğru ve bilinçli bir ilişki kurmaları, sağlıklı bireyler yetiştirme yolunda önemli bir adım olarak görülmektedir.

Otoriter aile yapısı, ebeveynlerin çocuklarına sıkı kurallar koyduğu ve bu kurallara kesin bir şekilde uymalarını beklediği bir yaklaşımı ifade etmektedir. Otoriter ebeveynler, çocuklarının davranışlarını kontrol etmek ve belirlenen standartlara uymalarını sağlamak için cezalandırıcı yöntemler kullanmaktadır. Bu tür ailelerde çocuklar, kendi iradelerini kullanmaktan çekinirler ve genellikle ebeveynlerin taleplerine boyun eğmektedir (Baumrind, 1966, s. 890). Otoriter ailelerde büyüyen çocuklar, genellikle itaatkâr ve çekingen bireyler olarak yetişmektedir. Otoriteye karşı gelme eğiliminde olmadıkları için kendi düşüncelerini ifade etme ve bağımsız kararlar alma konusunda zorluk çekmektedir. Bu tutumda yetişen çocuklar, zamanla isyankâr ve saldırgan bireylere dönüşebilir, çünkü otoritenin baskısı altındayken kendi kimliklerini bulmakta zorlanmaktadırlar (Yıldız, 2004, s. 138).

Demokratik aile yapısı, çocuklara koşulsuz sevgi ve saygı gösterilen, onların karar alma süreçlerine katılmalarına izin verilen bir yaklaşımı ifade etmektedir. Bu tür bir ailede çocuklar, sınırlar dahilinde serbest bırakılmakta ve bu sayede sorumluluk duyguları ile özgüvenleri gelişmektedir (Sezer, 2010, s.3). Demokratik ebeveynler, çocuklarına rehberlik ederken, onlara hata yapma ve bu hatalardan ders çıkarma fırsatı sunmaktadır. Böylece çocuklar, problem çözme yeteneklerini geliştirmekte ve sorumluluk sahibi bireyler olarak yetişmektedir. Bu yaklaşım, çocukların hem bireysel gelişimlerine hem de sosyal sorumluluklarını yerine getirebilmelerine katkıda bulunmaktadır.

Koruyucu aile yapısı, çocukları her türlü tehlikeden uzak tutmaya çalışan bir yaklaşımı temsil etmektedir. Bu tür ailelerde çocukların özgürce keşfetmeleri engellenmekte ve aşırı koruma altında büyüyen çocuklar, bağımsız hareket etme yetilerini kaybetmektedir (Alisinanoğlu, 2003, s. 99). Koruyucu ailelerde yetişen çocuklar, hata yapma ve bu hatalardan ders çıkarma şansına sahip olamadıkları için, problem çözme becerilerini geliştirememektedir. Ek olarak aşırı koruma, çocukların hayata karşı güvensiz ve hazırlıksız olmalarına yol açabilmektedir. Ebeveynlerin çocuklarını aşırı korumak yerine, onların özgürce deneyim kazanmalarına olanak tanınmaları önem arz etmektedir.

İlgisiz aile yapısı, ebeveynlerin çocuklarına karşı hiçbir kural ve sınır koymadığı bir tutumu ifade etmektedir. Bu tür ailelerde ebeveynler, çocuklarının duygusal ve fiziksel ihtiyaçlarına kayıtsız kalmakta ve çocuklar kendilerini değersiz hissetmektedir (Kaya vd., 2012, s. 210). İlgisiz ebeveynlik, çocukların özgüvenlerini zedelemekte ve sağlıklı bir duygusal gelişim göstermelerini engellemektedir. Bu tür bir ortamda büyüyen çocuklar, sosyal beceriler geliştirmekte zorlanmakta ve kendilerini seilmeyen, önemsiz bireyler olarak görmektedir.

Bir diğer ebeveyn tutumu olarak nitelendirilen aşırı hoşgörölü aile yapısı ise, çocuklara karşı hiçbir kontrol mekanizmasının olmadığı bir tutumu ifade etmektedir. Bu tür ailelerde çocuklar, sınırların olmamasından dolayı kendilerini güvensiz hissetmekte ve benmerkezci bir tutum sergilemektedir (Demiriz ve Öğretir, 2007, s. 108). Bu ailelerde büyüyen çocuklar, başkalarının ihtiyaçlarını anlamakta ve empati kurmakta zorlanmaktadır. Ebeveynlerin "arkadaşça" bir tutum sergilemesi, çocukların güven verici ebeveyn figürlerinden yoksun kalmalarına neden olabilmektedir (Sayar & Benli, 2020, s. 166).

B. MEDYA VE TEMSİL İLİŞKİSİ

Çizgi filmlerde aile temsili, genellikle çocukların sosyalleşme süreçlerini destekleyen bir rol oynamaktadır. Klasik çizgi filmlerden modern çizgi filmlere kadar, aile dinamikleri sıkça konu edilmektedir. Ancak aile yapısının çizgi filmlerde nasıl temsil edildiği, zamanla değişime uğramış ve çeşitlenmiştir.

Geleneksel çizgi filmler, genellikle geniş aile yapısını merkeze alarak, büyükanne, büyükbaba, anne, baba ve çocuklardan oluşan bir aile yapısını betimlemektedir. Bu tür aile temsilleri, çocuklara ebeveynlerin rollerini ve aile içi sorumlulukları tanıtmaktadır. Örneğin, baba genellikle ailenin koruyucusu ve geçimini sağlayan kişi olarak temsil edilirken, anne ise ev işleri ve çocuk bakımı ile ilgilenen bir figür olarak sunulmaktadır. Çocuklar, bu tür aile yapılarında genellikle macera peşinde koşan ya da büyüme süreçlerinde ebeveynlerinden öğütler alan karakterler şeklinde temsil edilmektedir.

Çizgi filmlerde ebeveyn tutumları, çocukların aile içi ilişkilere dair algılarını şekillendiren önemli faktörlerden biri olmuştur. Ebeveynler, çizgi filmlerde genellikle rehber, koruyucu ya da otorite figürleri olarak temsil edilmektedir. Bu ebeveyn temsilleri, çocukların ebeveyn-çocuk ilişkileri hakkında bilinçaltında çeşitli mesajlar almalarına neden olabilmektedir. Postman (1995, s. 70), gerçek yaşamda yetişkinlerin çocukların duymasını istemediği konuları genellikle fısıldayarak ya da çocukların anlamayacağı kelimelerle ifade ettiklerini belirtir. Ancak televizyon, içeriklerini kendinden açıklayıcı bir şekilde sunar; bu da demektir ki, sunulan her şey çocuklar tarafından olduğu gibi anlaşılmaktadır.

Healy (1999, s. 196), kaliteli bir televizyon programının çocuklar için bilgi açısından zengin bir kaynak sağladığını kabul etmesine rağmen, bunun çocukların eksikliklerini tamamlamaya ya da onları daha akıllı hale getirmeye yeterli olmayacağını vurgulamaktadır. Bu perspektife göre, her tür televizyon programı, hatta eğitim amaçlı olanlar bile, zararlı olarak değerlendirilebilmektedir. Ancak, televizyonun çocuk gelişiminde tek başına olumsuz etkiler yarattığını söylemek doğru olmayacaktır. Bu bağlamda, çocuğun ekran başında geçirdiği süre ve içeriğin denetlenmemesi gibi çeşitli faktörler, farklı sonuçlara yol açabilir. Larson (2001, s. 151), ailelerin çocukların medya tercihlerini ve deneyimlerini yönlendirmede önemli bir rol oynadığını ve bu sürecin dikkatli bir şekilde yönetilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Hall (2017, s. 23), temsil etme sürecini, anlamın üretildiği ve kültürün üyeleri arasında paylaşıldığı bir mekanizma olarak, dil, işaretler ve görsellerin kullanılması yoluyla nesnelere simgelediği ya da tasvir ettiğini ifade etmektedir. Yani medyada yer alan karakterler ve olaylar, medyanın sunum biçimi aracılığıyla izleyiciler tarafından yorumlanmakta ve anlamlandırılmaktadır. Medyanın sunduğu temsil biçimleri, izleyicilerin algılayabileceği ve anlayabileceği kadar bilgi aktarabileceği, bu nedenle medyanın temsil ettiği gerçekliğin, tartışmalı bir noktada olduğunu göstermektedir.

Temsil, pek çok farklı alanda sıkça kullanılan bir terimdir ve çeşitli disiplinlerde farklı tanımlarla karşımıza çıkmaktadır. Genel olarak, temsil, metinlerde gizli olan temel anlamların ortaya çıkarılmasına yönelik bir inceleme yöntemi olarak işlev görmektedir. Dil ve kavram ilişkisi çerçevesinde ele alındığında, temsil, zihnimizdeki kavramların dil aracılığıyla anlamlandırılmasını ifade etmektedir. Medya, uzun yıllardır çeşitli temsil biçimlerini farklı ideolojilerle yoğun bir şekilde izleyicilere sunan ve geniş bir kitleye hitap eden güçlü bir araç olarak hizmet vermektedir. Medyada sıkça karşılaşılan kalıplar

ve stereotipler, toplumlarda normal kabul edilen davranışları yüceltmekte ve sürekliliğini sağlamaktadır. Medya tarafından "normal" atfedilen kalıplarla karşıt bir arada sunularak normal dışı davranışları eleştiren bir klişeler sistemi de yansıtılmaktadır. Ancak, medyada sunulan bu "normal" kavramları tartışmaya açıktır.

Kitle iletişim araçlarından biri olan televizyon, popülerlik ve reyting kaygısı doğrultusunda benzer içeriklere ağırlık vererek, popüler hafızanın önemli bir parçası haline gelmiştir (Cunningham & Miller, 1994, s. 60). Bu bağlamda, medya, insanların kültürel birikimlerinden gerçeklik algılarına kadar pek çok düşünce sistemini şekillendirerek dünyayı anlama biçimlerine katkıda bulunmaktadır. Medya tarafından sunulan temsil biçimleri büyük bir önem taşır çünkü hangi unsurların temsil edileceği veya geri planda bırakılacağı belirli bir süzgeçten geçmektedir. Bireyler, medyanın sunduğu içerikler aracılığıyla nelerin normal, popüler, toplumsal veya ideolojik olarak kabul edildiğini öğrenmekte ve bu doğrultuda hareket etmektedir (Jackson & Nesterova, 2017, s. 95).

Medya içerikleri bu süreçte kadınlara yüklediği roller ile, erkeklerin nasıl konumlandırıldığı ile çeşitli ırk ve etnisite temsilleri ile hastalıkların ve ruhsal bozuklukların temsil biçimi ile bazı normlar yaratmaktadır. Bu normlar dışında olanlar ise dışlanmakta ve öteki olarak konumlandırılmaktadır. Medya bağlamında özellikle televizyon önemli bir sosyal alan ve agoranın çağdaş versiyonu olarak günün büyük meselelerinin tartışılabileceği bir buluşma yeri olarak gösterilmektedir (Webb, 2009, s. 107). Kitle iletişim araçları ile pek çok temsil biçimi medya içeriklerinde sunulmaktadır. Medya, bu süreçte egemenlik ve başat sınıflar lehine işleyen, yeniden üreten ve toplumsal gerçekliğin tanımlayıcısı olarak yer almaktadır. Medya elinde bulunan güç ile her türlü ideolojik içeriğin üretilmesi ve aktarılmasında büyük rol oynamaktadır.

Çizgi filmler, çocukları renkli dünyaları ve eğlenceli karakterleriyle büyülemekte ve çocukların zamanlarının büyük bir bölümünü geçirdikleri içerikler olarak faaliyet göstermektedir. Ancak bu yapımlar yalnızca eğlence sunmamakta; aynı zamanda toplumsal değerleri ve rolleri de iletmektedir. Çizgi filmlerde temsil edilen aile yapıları, arkadaşlık ilişkileri, sosyal roller ve yaşam tarzları, çocuklar için birer örnek, karakterler ise rol model oluşturmaktadır. Bu örnekler ve rol modeller, çocukların kendi ailelerini, sosyal ilişkilerini ve kişisel değerlerini sorgulamalarına ve anlamlandırmalarına yardımcı olmaktadır.

Çizgi filmler, içeriklerine göre abartılı ve fantastik unsurlara yer vermektedir. Çocuklar, bu kurgusal dünyalar ile gerçek dünya arasındaki farkı ayırt etmekte zorlanabilmekte bazen bu fark bulanıklaşabilmektedir. Süper kahramanların veya sihirli güçlere sahip karakterlerin yer aldığı çizgi filmler, çocukların gerçeklik algısını bozabilmektedir. Yine çizgi filmlerde temsil edilen her şeyin mükemmel olduğu bir yapı çocukların gerçek dünya ile ilişkisine zarar verebilmektedir.

Televizyon ekranları herkes için erişilebilir durumda olup, çocuk izleyiciler tarafından büyük bir ilgiyle izlenmektedir. Çocuklar, televizyondaki içeriklere karşı savunmasız bir pozisyonda olduklarından, her tür içeriğe açık bir şekilde konumlanmaktadır. Televizyonun çocuklar üzerindeki etkisi, çocuklara özel yayın yapan kanallar ve zengin içeriklerle gün boyunca devam eden bir ilişki kurmaktadır (Işık, 2007, s. 97). Özellikle çok küçük yaş grubundaki çocukların, televizyondaki içeriklerin

doğru mu yoksa yanlış mı olduğunu ayırt edemeyecekleri önemli bir nokta olarak dikkate alınmalıdır. Bu nedenle, çocuklara sunulan içeriklerin ebeveynler eşliğinde izlenmesi, daha olumlu sonuçlar doğurabilmektedir ve bu durumun dikkate alınması gerekmektedir.

Araştırmanın temel konusunu oluşturan, özellikle çizgi filmlerde yer alan aile olgusunun temsili de yine çocukların kendi yaşamları ile çizgi film evrenindeki yaşamları kıyaslamasına sebep olabilmektedir. Çizgi filmlerde sunulan pek çok şeyden biri olan toplumsal cinsiyet rolleri ve stereotipleri pekiştirilebileceği gibi (erkek karakterlerin güçlü ve cesur, kız karakterlerin ise narin ve pasif olarak temsil edilmesi) çocukların bu kalıpları benimsemelerine yol açabilmektedir. Bu durum, cinsiyet eşitliği ve bireysel farklılıkların kabul edilmesi konusundaki gelişimlerini olumsuz etkileyebilecek davranışlar olarak devam edebilmektedir.

C. YÖNTEM

Bu çalışma kapsamında, konu hakkında bilgi edinmek amacıyla alana dair literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, iletişim alanında sıklıkla kullanılan nicel araştırma yöntemlerinden biri olan içerik analizi tekniği tercih edilmiştir. İçerik analizi, “verilerden anlamlı ve geçerli sonuçlar elde etmek amacıyla kullanılan” bir araştırma yöntemidir (Krippendorff, 2018, s. 25). Bu teknik, resmetme ve temsil gibi amaçlarla, gerçek dünya ile medya temsillerinin karşılaştırılması gibi imkanlar sunmaktadır.

Medya araçlarının olay ya da olguları nasıl yansıttığı, yaşadığımız toplum yapısının medyada nasıl yansıtıldığı ile ilgili olarak da karşılaştırma imkânı sunmasından dolayı araştırma için en uygun yöntem içerik analizi olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada, Türkiye’de kamusal çocuk yayıncılığı faaliyeti sürdüren TRT Çocuk ’da yayınlanan Canım Kardeşim, Biz İkimiz, Elif’in Düşleri, Niloya ve Pepee çizgi filmlerinin 5’er bölümü nicel araştırma tekniklerinden içerik analizi yönteminin sınıflandırma sistemi ile analiz edilmektedir.

1. İçerik Analizi

İçerik analizi, iletişim araştırmalarında sıklıkla başvurulan bir yöntemdir ve medya içeriklerinin ayrıntılı analizini sağlama konusunda avantajlar sunmaktadır. Bu yöntem, medyadaki görüntü ve kelimeler gibi unsurların detaylı bir şekilde incelenmesine olanak tanımaktadır. Janis (1949, s. 425) içerik analizini, “işaretlerin sınıflanması ve bu işaretlerin içerdiği yargıları ortaya koymak amacıyla açıkça formüle edilmiş kurallar çerçevesinde yapılan bilimsel bir değerlendirme” olarak tanımlamaktadır. Stone vd. (1966, s. 213) içerik analizini, “metin içindeki belirli karakterlerden sistematik ve tarafsız sonuçlar çıkarmak için kullanılan bir araştırma tekniği” olarak ifade etmiştir.

Yıldırım (2015, s. 19), içerik analizinin üç temel yaklaşımını vurgulamaktadır: İlk yaklaşımda metnin özündeki içerik incelenir, ikinci yaklaşımda metnin kaynağının özellikleri değerlendirilir, üçüncü yaklaşımda ise belirli bir bağlamda metin analizi yapılır ve tanımlamalar ortaya konur. Berelson (1952, s. 17) ise içerik analizini, “iletişimin sunulan içeriğinin tarafsız, sistematik ve niceliksel tanımı” olarak açıklamaktadır. Weber (1989, s. 5), içerik analizini, “metinden elde edilen geçerli yorumların bir dizi işlem sonucu ortaya konduğu bir araştırma tekniği” olarak ifade etmektedir. İçerik analizine dair yapılan

çeşitli tanımlar değerlendirildiğinde, özellikle bu yöntemle ilgili genel görüş, tarafsız ve sistematik bir yaklaşım olduğu yönünde görüş birliği olduğu görülmektedir.

2. Sınıflandırma Sistemi

İçerik analizi araştırmasında, verilerin çözümlenmesini kolaylaştırmak için bir sınıflandırma ya da kategori sistemi oluşturulması gerekmektedir. Sınıflandırma iki biçimde yapılabilir: İlki, araştırma konusuyla ilgili olarak önceden hazırlanmış kalıp kategorilerin kullanılmasıdır. İkincisi ise, araştırmanın kuramsal çerçevesi, hipotezleri ve araştırma sorularına göre yeni kategorilerin oluşturulmasıdır (Yıldırım, 2015, s. 138).

Sınıflandırma sistemi, üç değişken üzerinden temellendirilmektedir bunlar; kontrol değişkenleri, biçimsel değişkenler ve içerik değişkenleridir. Kontrol değişkenleri, tüm araştırma birimleri için ortak olan değişkenler, biçimsel değişkenler; içeriğin aktarım biçimlerini, içerik değişkenleri ise, analiz edilen verilerin kaynağı, olaylar ve değerlendirmelerle ilgili ayrıştırmaları içermektedir (Gökçe, 2006, s. 102-103). Bu çalışmada, kontrol değişkenleri olarak çizgi filmler, biçimsel değişkenler olarak ise çizgi filmlerin süresi, yapımcı bilgileri gibi unsurlar ele alınmıştır. İçerik değişkenleri ise çizgi filmlerdeki olaylar, aile yapıları ve özellikleri, aile içi ilişkiler gibi unsurları kapsamaktadır.

Kontrol Değişkenleri

1. **Değişken:** İncelenen çizgi filmler

Biçimsel Değişkenler

2. **Değişken:** Çizgi filmlerin süresi
3. **Değişken:** Çizgi filmlerin yapımcı bilgileri

İçerik Değişkenleri

4. **Değişken:** Çizgi filmlerin içeriği
5. **Değişken:** Çizgi filmlerde müzik ve ses tasarımı
6. **Değişken:** Çizgi filmlerdeki karakterler
7. **Değişken:** Çizgi filmlerdeki yaşam yeri
8. **Değişken:** Çizgi filmlerdeki aile yapısı
9. **Değişken:** Çizgi filmlerdeki ebeveynlerin davranış ve tutumları
10. **Değişken:** Çizgi filmlerdeki cinsiyet ve roller
11. **Değişken:** Çizgi filmlerdeki ebeveynlerin meslekleri
12. **Değişken:** Çizgi filmlerde verilen değerler

D. BULGULAR

İncelenen çizgi filmlerin her birinde anne ve baba sağ, birlikte yaşayan, aile bütünlüğü bozulmamış bir aile yapısı şeklinde tasvir edilmektedir. Canım Kardeşim çizgi filminin incelenen bölümlerinde hem anne hem de baba çocuklarla ilgili ebeveynler olarak yer almaktadır. İncelenen bölümlerde bir aile büyüğü olarak büyükanne ya da büyükbabaya rastlanılmamaktadır.

Aşağıda yer alan tablolarda her bir çizgi filmin karşısında yer alan kutucuklarda ailede yer alan karakterler belirlenmiştir. Çizgi filmlerin genel değerlendirmesi yapıldığında incelenen bölümlere göre, aile büyüğü olarak dede, anneanne ya da babaanne gibi karaktere yer verilmeyen tek çizgi filmin Canım Kardeşim olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1. İncelenen Çizgi Filmlerdeki Aile Bireyleri

	Anne	Baba	Büyükanne	Büyükbaba	Kardeş	Evcil Hayvan	Diğer
Canım Kardeşim	X	X			X	X	X
Biz İkimiz	X	X	X		X		
Elif'in Düşleri	X	X		X			X
Niloya	X	X	X	X	X	X	X
Pepee	X	X	X	X	X	X	X

Biz İkimiz çizgi filminde hem anne hem de babanın yanı sıra incelenen bölümlerde yer alan anneannede çocuklarla ilgili ve çocuklarla vakit geçirmeyi seven bir karakter olarak temsil edilmektedir. Canı sıkılan çocuklar için onlara oyun sunan, onlara katılan ve onları gezmeye, keşfetmeye götüren bir anneanne modeli sunulmaktadır. Elif'in Düşleri isimli çizgi filmin incelenen bölümlerinde ailenin içinde temsil edilen bir dede karakteri mevcuttur. Salih dede Elif'in babasının babasıdır. Elif'in dedesi, yine Elif ile vakit geçirmekten hoşlanan, sevecen, hoşgörülü ve ilgili bir dede olarak temsil edilmektedir. Öyle ki halsiz düşen Elif'in manava gitmediği gün evi arayıp neden gitmediğini önemseyen, hasta olan torunu için meyve sepeti hazırlayıp torununu görmeye giden bir dede olarak karşımıza çıkmaktadır.

Niloya isimli çizgi filmlerin incelenen bölümlerinde hem dede hem de babaanne karakterleri yer almaktadır. Ancak anneanne ve diğer dedeye dair bulguya incelenen bölümler kapsamında rastlanılmamaktadır. Niloya'nın babaanne ve dedesi torunları Murat ve Niloya için ellerinden geleni yapan kişiler olarak temsil edilseler de torunlarıyla oyun oynayarak vakit geçiren karakterler değildir. Bayramlaşma hediyesi veren, harçlık veren, torunlardan biri hastalandığında ona ballı süt hazırlayan dolayısıyla görev ve sorumlulukları kapsamında torunlarıyla ilgilenen, geleneksel dede ve babaanne şeklinde bir temsilin söz konusu olduğunu söylemek mümkündür.

Pepee çizgi filminin incelenen bölümlerinde rastlanılan aile büyüğü yine babaanne ve dede olarak gözlemlenmiştir. Dede, Pepee ve Şila ile oyunlara katılan, maceralar yaşayan bir şekilde temsil edilirken babaanne genellikle öğütler veren torunları için yemekler hazırlayan bir karakter olarak temsil edilmektedir. Tabloda yer alan karakterlerin dışında çizgi filmlerde kuzen ve komşulara rastlamak mümkündür. Canım Kardeşim'in bir bölümünde kuzen Onur, Elif'in düşlerinde kuzen Ahmet, Niloya'da kuzen Mete, Pepee'de kuzen Şila yer almaktadır. Çizgi filmlerdeki ana karakterlere arkadaşlık eden karakterler genelde hem arkadaş hem de kuzen olarak temsil edilmektedir. Genellikle kuzenler ana karakterlerle yakın ya da aynı yaşta tasarlanmıştır. Bu karakterler sadece sıradan bir arkadaş olarak yer

almadığı için, bir akrabalık ilişkisinde rol atfedildiği için incelenen çizgi filmlerde aile bağlarına, köklere ve akrabalığa önem verildiği görülmektedir.

Canım Kardeşim çizgi filminin incelenen bölümlerinde Mine ve Müge kardeşlerin sahip oldukları Mıncır isimli bir kedileri olduğu gözlemlenmiştir. Mıncır evde aile ile yaşamakta ve kız kardeşlerin oyun arkadaşı olarak temsil edilmektedir. İncelenen Biz İkimiz ve Elif'in Düşleri çizgi filmlerinde çocuk karakterlerin sahibi olduğu bir evcil hayvan mevcut değildir. Ancak Biz İkimiz isimli çizgi filmin bir bölümü olan Hayvanat Bahçesi'nde çocuklar hayvanlara karşı duyarlı, ilgili ve sevgi dolu bir biçimde temsil edilmektedir. Elif'in Düşleri çizgi filminde ise Elif'in hayalperest bir çocuk olması dolayısıyla zamanının büyük bir kısmını dedesinin manavında bulunan sebze meyvelerle konuşarak ve onlarla oynayarak geçirdiği görülmektedir.

Niloya çizgi filminin incelenen bölümlerinde Niloya'nın evcil hayvanı ise bir kaplumbağadır. Kaplumbağaya ait bir yatak bulunmaktadır. İsmi Tosbik olan kaplumbağanın Niloya'nın hemen hemen her anında yanında, resimlerine konuk olan, bayramlaşma da bile yanından ayırmadığı bir evcil hayvan olarak temsil edildiği gözlemlenmiştir. Pepee isimli çizgi filmde ise ismi Köpüş olan bir köpek, ismi Zulu olan bir zürafa, ismi Maymuş olan bir maymun, ismi Kara Mócük olan bir inek gibi pek çok hayvana rastlamak ve hayvanlarla iç içe bir yaşam söz konusu olduğunu söylemek mümkündür. İncelenen çizgi filmlerde ilgili bölümlerinde kardeşe tek sahip olmayan karakterin Elif olduğu tespit edilmiş diğer tüm çizgi filmlerde karakterlerin kardeşleri olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum Canım Kardeşim çizgi filminde kız kardeşler Mine ve Müge'nin yanı sıra yenidoğan bir kardeş Mete, Biz İkimiz çizgi filminde Arda ve Ceren kardeşlerin birbirinin ikiz kardeşi olmaları, Niloya çizgi filminde abi Murat ve Pepee isimli çizgi filmde Pepee'nin küçük kız kardeşi Bebee olarak tasarlanmıştır.

İncelenen çizgi filmlerin ana karakterleri, aile bireyleri, evcil hayvanlarının yanı sıra diğer kategorisinde komşuların yer aldığı tespit edilmiştir. Komşularla ilişkilere yer verilen çizgi filmlerin ise Elif'in Düşleri ve Niloya olduğu gözlemlenmiştir. Elif'in Düşleri çizgi filminde komşu Doktor Ahmet ve komşu Münevver teyze bayram sabahı kahvaltıya çağırılır. Niloya çizgi filminde komşu olarak Mete'nin annesi eve misafirlige gelir ve bayram şekeri topladıkları sahnelerde komşuların evleri bayramlaşmak için gezilmektedir. Bu bilgiler ışığında çizgi filmlerde bayramlaşma dolayısıyla komşu temasına yer verildiği çıkarımı yapılabilir. Her iki çizgi filminde bayram bölümlerinde komşuluk ilişkilerine dikkat çekilmektedir.

Tablo 2. İncelenen Çizgi Filmlerdeki Yaşam Yeri

İncelenen Çizgi Filmler	Kent Yaşamı	Köy Yaşamı
Canım Kardeşim		X
Biz İkimiz	X	
Elif'in Düşleri	X	
Niloya		X
Pepee		X

Yukarıda yer alan tabloda incelenen çizgi filmlerin ilgili bölümlerinde geçen konular ve olaylardan hareketle yaşanan yerin coğrafi olarak kent ya da köy yaşamı olarak sınıflandırılması yapılmıştır. Bahsi geçen çizgi filmlerden üçünün köy, ikisinin ise kent yaşamı olarak sunulduğu gözlemlenmiştir.

Canım Kardeşim çizgi filmde ailenin yaşadığı evin bahçeli bir ev olarak tasarlandığı gözlemlenmiştir. Ailenin yaşadığı evin etrafında arazi genişliği bulunması, gittikleri parkta çiftlikten kaçan bir midillinin bulunması yine kent yaşamında çok sık rastlanan bir durum değildir. Ailenin evine yakın çok sık yapılanma olmadığı ve incelenen Kardan Adam isimli bölümde anne ve babanın işe giderken yolların kapalı olması nedeniyle eve geri dönmeleri bu savı doğrular niteliktedir. Biz İkimiz isimli çizgi filmde aile bireylerinin yaşadığı ev bahçeli bir ev olarak gözlemlenmiştir. Ancak evin cadde üzeri olması, araçların geçişi ve hayvanat bahçesine gerçekleştirilen ziyaret, gidilen parkın büyüklüğü ve kalabalıklığı neticesinde bu çizgi filmde bir kent yaşamının sürdürüldüğü gözlemlenmiştir.

Elif'in Düşleri çizgi filmde dede Salih'in işyeri manavının bulunduğu cadde, evlerin az katlı ancak sık bir şekilde yapılanması, billboardların varlığı ve cadde üzeri görüntüler yine bu çizgi filmde de bir kent yaşamı sürdürüldüğünü göstermektedir. Niloya isimli çizgi filmde ailenin yine bahçeli bir evde yaşadığı görülmektedir. Ailenin bahçeleri içinde ahır, kümes gibi bazı yapılanmaların söz konusu olması ve olabildiğine geniş yeşilliklerin sunulması bir köy yaşamı sürdürüldüğünü destekler niteliktedir. Pepee isimli çizgi filmde bomboş ağaçlarda dolu yeşil arazilerin varlığı, herhangi bir otoyol ya da cadde bulunmayışı yine ailenin bahçeli bir evde yaşayışı, inek, zürafa, maymun gibi çeşitli hayvanlarla iç içe bir yaşamın varlığı köy yaşamı sürdürüldüğünü kanıtlar niteliktedir.

İncelenen çizgi filmlerin ilgili bölümlerinde, Niloya ve Pepee'nin köy yaşamında karşılaşabilecekleri olaylara da yer verilmektedir. Niloya kümeslerindeki tavukları beslerken, inekten süt sağmayı öğrenirken, Pepee kaybolan ineklerini aramaya yardımcı olmakta, ağaçtan meyve toplamaktadır. Bu durum Elif'in Düşleri isimli çizgi filmde cadde üzerinde manav dükkanı olan dedesinin yanında çokça vakit geçiren Elif'in meyve ve sebzelerle hayali arkadaşlık ederken onların hangi bölgelerde yetiştiği ve faydaları konusundaki sohbetleri ile yer almaktadır.

Biz İkimiz isimli çizgi filmde çocukların hayvanları yakından tanıma fırsatları anneanneleri ile Hayvanat Bahçesi ziyareti gerçekleştirmeleri ile mümkün olmaktadır. Canım Kardeşim isimli çizgi filmde ise Mine ve Müge kardeşlerin anneleri ile parka gittikleri bölüm olan "Arkadaşım Minik" parkta başıboş gezen bir midillinin varlığı ve aileyi eve kadar takip etmesi, kar yağışı nedeniyle yolların kapalı olması gibi durumlar kent yaşamında rastlanılması pek mümkün olmayan olaylar olarak gözlemlenmiştir. İncelenen bölümler kapsamında ailenin diğer köy yaşamı süren Niloya ve Pepee isimli çizgi filmlerde olduğu gibi bir ahır ya da kümes sahibi oldukları, yetiştirdikleri hayvanlardan üretim elde ettikleri bulgusuna da rastlanılmadığını belirtmek gerekmektedir. İncelenen çizgi filmlerin ilgili bölümleri kent ve köy yaşamı özelliklerine göre sınıflandırıldığında incelemeye tabi olan tüm çizgi filmlerde hava kirliliği, çevre kirliliği gibi durumlara rastlanılmamıştır. Nüfus yoğunluğu olarak incelendiğinde yine köy yaşamı olarak sınıflandırılan Niloya, Pepee ve Canım Kardeşim isimli çizgi filmlerde nüfus yoğunluğu söz konusu değildir. Biz İkimiz isimli çizgi filmde bu durum tam tersi olarak nitelendirilebilir. Çocukların gittikleri parkta asla sıra bulamayışı çok fazla çocuğun o alanda oyun oynamak için bulunuyor olması yine nüfus yoğunluğu ölçütü için geçerli görülmektedir. Tarım ve hayvancılık işlerine köy yaşamı olarak sınıflandırılan Niloya ve Pepee isimli çizgi filmlerde yer verildiği tespit edilmiştir.

Tablo 3. İncelenen Çizgi Filmlerdeki Aile Yapısı

İncelenen Çizgi Filmler	Geniş Aile	Çekirdek Aile
Canım Kardeşim		X
Biz İkimiz	X	
Elif'in Düşleri	X	
Niloya	X	
Pepee	X	

Canım Kardeşim çizgi filminin incelenen bölümlerinde herhangi bir büyükanne-büyükbaba ya da daha uzak amca, hala, teyze, dayı gibi aile bireylerine yer verilmediği gözlemlenmiştir. İncelenen beş bölümün beşi de anne baba ve çocuklardan oluşmakta ve çekirdek aile yapısı içinde yaşam sürdürülmektedir.

Biz İkimiz çizgi filminin incelenen beş bölümünün ikisinde anneanne figürü yer almaktadır. Anneannenin günün belirli zamanlarında aile ile vakit geçirdiği gözlemlenmiş ancak aile bireyleriyle beraber yaşadığına dair bir bulguya rastlanılmamıştır.

Elif'in Düşleri isimli çizgi filminin incelenen beş bölümünün beşinde de Elif'in dedesi ile vakit geçirdiği gözlemlenmiştir. Dede bayram sabahı masanın başında oturmakta ve eşi olarak babaanneye rastlanılmamaktadır. Beraber yaşadıklarına dair net bir bulguya rastlanılmamaktadır.

Niloya isimli çizgi filmin incelenen bölümlerinin ikisinde dede ve babaanneye yer verildiği gözlemlenmiştir. Bayram sabahı dede ve babaannenin evde bulunması, Niloya ve ailesinin ziyaret için onlara gitmemiş olmaları, baba ve dedenin araçla aynı bahçeye gelmeleri, babaannenin ineği sağması, torununa süt hazırlaması gibi aktiviteleri aynı ev içinde gerçekleştirmesi nedeniyle aynı evi paylaştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Pepee isimli çizgi filmin incelenen beş bölümünün üçünde yine babaanne ve dede figürlerinin yer aldığı gözlemlenmiştir. Yine dedenin baba ile aynı eve gelmesi, babaannenin çocuklar için aynı evde yemek pişirmesi, dede ve babaanne sahnelerinin, Pepee'nin yaşadığı evde gerçekleşmesi nedeni ile aynı evi paylaştıkları sonucuna ulaşılmıştır. İncelenen çizgi filmlerin ilgili bölümlerinde baba karakterinin anne ve babaları olan babaanne ve dede figürlerine Elif'in Düşleri, Niloya ve Pepee isimli çizgi filmlerde yer verilirken anne karakterinin annesi olarak anneanne figürüne yalnızca Biz İkimiz isimli çizgi filmde yer verildiği tespit edilmiştir.

Tablo 4. İncelenen Çizgi Filmlerdeki Ebeveyn Tutumları

İncelenen Çizgi Filmler	Otoriter Tutum	Demokratik Tutum	Koruyucu Tutum	İlgisiz Tutum	Aşırı Hoşgörülü Tutum
Canım Kardeşim					X
Biz İkimiz					X
Elif'in Düşleri		X			
Niloya					X
Pepee					X

Canım Kardeşim isimli çizgi filmin incelenen ilk bölümünde Mine ve Müge kardeşlerin çok fazla bilgisayar oyunu oynamaları ve anne babalarının kendilerine seslenmelerini duymamaları sonucu gelişen olaylar zincirinde aşırı hoşgörülü bir aile yapısı ve çocuklara karşı aşırı hoşgörülü tutum

benimsendiği tespit edilmiştir. Mine ve Müge kardeşlerin çok fazla bilgisayar oyunu oynamaları sonucu aile otoriter tutum ve davranışların bir ölçütü olan cezalandırma yönteminden faydalanılmadığı gözlemlenmiştir. Ebeveynler tarafından bilgisayar oyunu yasaklanmamakta ve bilgisayar Mine ve Müge kardeşlerin elinden alınmamaktadır. Bu haliyle ebeveynlerin ilgisiz bir tutum sergilediği düşünülebilir ancak ebeveynler çocukların çok fazla bilgisayar oyunu oynamalarına karşı tepkisiz de kalmamıştır. Çocukların oyuna dalmış olmaları ve yemek yemek için anne babalarını uzun süre bekletmiş olmaları dolayısıyla ebeveynlerin ortak kararıyla çocuklara bir oyun oynanarak ders verilmiştir.

Evdeki elektrik şalterini indiren anne ve baba elektriklerin kesildiği izlenimi vererek çocukları bilgisayardan uzaklaştırıp kendilerine katılmaları için bir fırsat yaratmıştır. Taktıkları peruk ve sakallarla çok uzun süre geçtiği için çocukların bilgisayar başında zamanı fark etmedikleri dolayısıyla kendilerinin çok yaşlandığını ifade etmişlerdir. Mine ve Müge kardeşler bu durum karşısında hatalarını fark ederek bir daha bilgisayar oyunu oynamayacaklarını dile getirmiş ancak baba bilgisayar oyunu da oynayabileceklerini sadece her şeyin zamanında yapılmasının güzel olduğu yönünde öğüt vermiştir.

Yine aynı çizgi filmin incelenen bir diğer bölümünde tamir ettiği her şeyi bozan kuzen Onur'a karşı ebeveynlerin tutumunun aşırı hoşgörülü tutum olduğunu ifade etmek mümkündür. Onur evdeki bazı eşyaları tamir etmek istediğini Lale ve Galip çifti karşı çıkmamış, Onur'un tamir etmek istediği eşyalar için izin verilmiştir. Kuzen Onur ilk olarak fırını daha iyi bir fırın haline getireceğini, televizyonda tüm kanalları getirebileceğini ve amcası Galip'in arabasını tamir edebileceğini iddia etmiş ve işbaşına geçmiştir. Kuzen Onur'un tamirlerinin hepsi başarısızlıkla sonuçlandığı tespit edilmiştir. Fırındaki yemek yanmış, televizyon ekranı gitmiş ve siyah dumanlar yükselmiş, araba ise çalışır gibi olup bozulmuştur. Bu durum karşısında Müge ve Mine'nin ebeveynleri Onur'a ilerde çok başarılı biri olacağı ifade edilerek elektronik aletler dışında bazı tadilat görevleri sunulmuştur. Yine bir cezalandırma bulgusuna ulaşılmamıştır.

Canım Kardeşim isimli çizgi filmin "Arkadaşım Kardan Adam" bölümünde anne ve babanın işe gitmek zorunda olmaları, çocuklarınsa okullarının kar yağışı nedeniyle iptal olması sonucunda anne küçük kız kardeş Mine'yi abla Müge'ye emanet etmiş ve kesinlikle gözünün önünden ayırmaması gerektiğini tembihlemiştir. Ancak ablasının uyuyup kalması ve kendisinin sıkılması nedeniyle Mine kedileri Mıncır ile bahçeye çıkıp kardan adama bir kardan anne bir de kardan çocuk yapmıştır. İşe yolların kapalı olması nedeniyle gidemeyen ve yarı yoldan dönen ebeveynler ise bahçede Mine'yi görünce kısa süreli bir şaşkınlık yaşamalarının ardından yaptığı durumu gülererek karşılamışlar sözlerinin tutulmamasına karşılık herhangi bir ceza ya da yaptırım uygulanmamıştır. Tüm bu verilerden hareketle Canım Kardeşim çizgi filminde çocukların kendi davranışlarını ve kararlarını alma eyleme dökme sürecine ebeveynlerin tutumunun aşırı hoşgörülü tutum yönünde olduğu tespit edilmiştir.

Biz İkimiz isimli çizgi filmin incelenen bölümlerinde ebeveynlerin çocuklara tutumlarının aşırı hoşgörülü tutum olduğu tespit edilmiştir. Ebeveynlerin çocukların yapacakları eylemlere yön veren, sınırlar çizen şekilde tasarlanmadığı gözlemlenmiştir. Arda ve Ceren kardeşler ne yapmak isterse özgürce gerçekleştirebilmektedir. İncelenen ilk bölüm olan Hayvanat Bahçesi'nde bahçede oyun oynayan çocukların yanına gelen anneanne onlara diğer hayvanları da öğrenmek isteyip istemeyeceklerini sormakta ve çocuklar istediklerini ifade ettiğinde onları bir yere götüreceğini

söylemektedir. O sırada bahçeye gelen babaya ya da anneye danışma ya da onlardan izin isteme gibi bir durumun söz konusu olmadığı gözlemlenmiştir. Çocukların fikri alınmış ve çocukların isteği üzerine Hayvanat Bahçesi'ne ziyaret gerçekleştirilmiştir.

Yine aynı çizgi filmin bir başka bölümü olan Yaz isimli bölümde çocuklar denizde istedikleri oyunları oynamış, yemeklerini bitirmeleri, öyle oyuna devam edebilecekleri yönünde bir yaptırımla karşılaşmamıştır. Anne tarafından yemek saati olduğu belirtilmiş ancak çocukların yemesi ya da yememesi konusunda bir ilgi ya da baskı gerçekleşmemiştir. Yemek yeme durumu yine çocukların kendi kararlarına bırakılmıştır. Denize girmek isteyip istemedikleri çocuklara sorulmuş, çocuklar istedikleri için denize girmiştir. Çocukların parka götürüldüğü bölümde oyun oynamak için kendilerine sıra gelmesini beklemeleri esnasında ve evde elektrikler kesildiğinde ne yapacaklarını düşündükleri durumlarda anne onlara önerilerde bulunmuştur. Çocuklarının oynamak isteyip istemeyecekleri danışıldıktan sonra ve çocukların fikirleri alındıktan sonra gerçekleşen etkinliklerde annenin de çocuklarla vakit geçirdiği gözlemlenmiştir. Annenin bu davranışı aşırı hoşgörülü tutumda bahsi geçen "arkadaşça" yaklaşımı destekler niteliktedir. Anne onlarla bir arkadaş gibi sek sek oyununu anlatarak sek sek oynamakta ya da çocuklarıyla bulutları izleyip bulutlarla ilgili bir hikâye oluşturmaktadır.

Elif'in Düşleri isimli çizgi filmde ebeveynlerin tutumları demokratik tutum olarak tespit edilmiştir. Elif karakterinin davranışları ve ailenin çocuklarından beklentisi yaşıyla orantılı bir şekilde sunulmaktadır. Elif'in resim yaptığı masanın toplanması anne tarafından talep edilmekte, anne manav dededen alınması gereken malzemeler için Elif'i görevlendirmektedir. Bu sorumluluklar Elif'in gerçekleştirebileceği görevlerdir.

Yine Elif karakteri kendisi için bir bisiklet almak istediğinde biriktirmiş olduğu harçlıkları kullanabileceği kararını verebilmektedir. Eksik kalan tutarın ebeveynler ya da dede tarafından tamamlanmasını istemek yerine satış yaparak eksik parayı kazanma yolu tercih edilmektedir. Kuzen Ahmet annesine limonata yaptırıp destek sağlarken Elif annesinden yardım alarak yapacakları kurabiyeleri manav dedenin gözetiminde satarak bisiklet için eksik kısmı tamamlamakta, kendi isteği için sorumluluklar alabilmektedir. Eksik para tamamlandıktan sonra bisiklet alma işi ise Elif tarafından değil dede tarafından gerçekleştirilmektedir. Ailede anne ve babanın mutfakta birlikte yemek hazırlarken Elif'in de kendine düşen sorumluluğu yerine getirip masaya tabak ve çatal kaşıkları yerleştirdiği gözlemlenmektedir. Yine çocuğun gerçekleştirebileceği, yaşına uygun bir davranış sergilediği görülmektedir. Dolayısıyla herkesin görev ve sorumluluklarının farkında olduğu gözlemlenmiştir. Ebeveynlerin gözetim dahilinde çocuğun davranışlarını ve kararlarını destekleyen, saygı gösteren güven verici bir şekilde temsil edildiği görülmektedir.

Niloya çizgi filminin incelenen bölümlerinde ebeveynlerin ve aile büyüklerinin çocuklara karşı tutumunun aşırı hoşgörülü tutum olduğu gözlemlenmiştir. İncelenen bölümlerden birinde Niloya abisi için babaannesi ile süt sağmak istemektedir. Babaanne her ne kadar o an Niloya ile aynı ortamda bulunsa da bu o yaşlarda bir kız çocuğunun yapabileceği bir görev değildir ancak aile büyüğü babaanne tarafından süt sağmasına izin verildiği gözlemlenmektedir. Yine ilgili çizgi filmin incelenen bölümlerinden "Misafir Mete" isimli bölümde, Niloya'nın evine misafir olarak gelecek arkadaşları için kek yaptığı sahnede yumurta kırma, malzemeleri ekleme, karıştırma, kaba boşaltma gibi tüm adımları

tek başına gerçekleştirdiği keki fırına dahi Niloya'nın bizzat kendisinin yerleştirdiği gözlemlenmiştir. Ebeveynlerin gözetiminde ya da yanında bulunmadığı sırada gerçekleşen bu davranış yine Niloya yaşlarında küçük bir kız çocuğunun yerine getirebileceği görev ya da sorumluluklar değildir. Hazırlanan kekin fırına yerleştirilmesi vb. durumların yine o yaşlarda bir çocuk için tehlikeli olabileceği dolayısıyla bir ebeveyn kontrolünde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Ancak bu sahnelerde ebeveynlerden hiçbirine ait bulguya ulaşılmamıştır. Bu verilerden hareketle mutfakta tek başına bırakılan bir çocuk ve çocuğun yaşıyla orantılı olmayan davranışlar sergilemesi aşırı hoşgörülü tutum davranışının benimsendiğini göstermektedir.

Niloya'nın dışarıda hava kötü olduğu için evin içinde zaman geçirdiği bölümü konu alan "Sakarlığım Üstümde" bölümünde Niloya birtakım sakarlıklar yaşamış ve evdeki duvara fırçasından boya bulaşmış, yanlışlıkla vazoya değdiği için vazo kırılmış ve sevinç gösterisi olarak koltuğun üstünde zıplarken üzerine bastığı yastığı parçalamıştır. Tüm bu sakarlıkları ise annesine bildirmeme eğiliminde kendi fikirleri ile düzeltmeye çalışmaktadır. Suluboyası ile duvarı boyayan, yapıştırıcı yardımıyla vazoyu eski haline getirmeye çalışan ve yastığın içinden çıkan tüyleri içine doldurup yastığı ters çeviren çözümleri kısa süreli çözümler olmuştur.

Niloya'nın kendince ürettiği çözümlerden vazoyu yapıştırma davranışı, Niloya için tehlikeli bir davranış olarak görülmektedir. Niloya'nın yapıştırmaya çalışırken yaralanabilme ihtimali olduğu gözlemlenmiştir. Bölümde Niloya'nın yaralanması gibi bir duruma rastlanılmamış olsa da yine böyle bir davranışın Niloya yaşındaki bir kız çocuğu için tehlikeli olabileceği gerçeğini değiştirmemektedir. Annenin tüm bunların gerçekleşmesinden sonra Niloya'nın yanına gelmesi ve yaşanan bu olaylara karşı herhangi bir cezalandırma ya da sınırlama getirmemesi yine aşırı hoşgörülü bir tutumun sergilendiğini kanıtlar niteliktedir. Anne bu davranışlar için Niloya'ya sadece üzülmemesini, herkesin hatalar yapabileceğini ifade etmektedir. Sonrasında anne ve Niloya, Niloya'nın sakarlıklarını düzeltmeye çalışırken Niloya bu kez de takılıp düştüğünde annesi, Niloya'nın dışarda oynamasının en iyisi olacağını ifade etmekle yetinmiştir.

İncelenen çizgi filmlerden biri olan Pepee'nin kendi bildiğini yapan bir çocuk olması başına türlü işlerin açılmasına yol açmaktadır. Pepee'nin incelenen bölümlerinde bir başına kırlarda bisiklet sürdüğü gözlemlenmiştir. Yanında ebeveyn ya da aile büyüğü yer almamış zaman zaman kuzeni Şila ya da kardeşi Bebee kendisine katılmıştır. O yaşlardaki çocukların tek başına yokuşlu alanlarda ve kırlarda bisiklet sürmeleri tehlike içerebilmektedir ancak çizgi filmde bu aktiviteyi Pepee tek başına gerçekleştirebilmektedir. Ebeveynlerin bu tutumu sergilemeleri ve bu davranışa müsaade göstermeleri aşırı hoşgörülü bir tutum olarak değerlendirilebilmektedir. İncelenen bölümlerden birinde yanında ebeveynlerinden ya da aile büyüklerinden herhangi birinin bulunmadığı halde çok hızlı bisiklet süren Pepee'nin düşüp yaralandığı gözlemlenmiştir.

Yine Pepee'nin incelenen bölümlerinden biri olan "Yaşasın Yemek Yemek" bölümünde babaannenin hazırladığı yemek için Pepee ve Şila'yı çağırdığı ancak Pepee'nin neden yemek yemesi gerektiğini anlamadığı gerekçesi ile yemek yemeyi reddettiği gözlemlenmiştir. Babaanne ve Şila'nın yemek yemezse oyun oynayacak güç ve enerjiye sahip olamayacağı yönündeki telkinlerine aldırış etmeyen Pepee'nin yemek yememesi babaanne tarafından hoşgörü ile karşılanmıştır. Hiçbir şekilde

yemek yemek için zorlanmayan Pepee'nin, aç karna Şila ile oynamak için izin istediğinde müsaade edilerek gönderildiği tespit edilmiştir. Kuzen Şila ile çeşitli oyunlar oynayarak dans eden Pepee sonunda halsiz kalmış ve düşmüştür. Herhangi bir ebeveynin o ana kadar Pepee'nin durumunu merak ettiği ya da onu aramaya çıktığı yönünde bir bulguya ulaşılmamıştır. Halsiz kalan Pepee'yi eve ulaştıran kuzeni Şila olmuştur.

Bisikletinin arkasındaki bölmede Pepee'yi evlerine götüren Şila'nın bu sorumluluğu yaşına uygun bir sorumluluk değildir. Ancak anne karakterinin üstlenmesi gereken sorumluluk kuzen Şila tarafından gerçekleştirilerek eve götürülen Pepee'ye babaanne tarafından yemek istemediği kuru fasulyenin tekrar servis edilmesiyle Pepee kendine gelmiştir. Yaşanan bu olaylar zinciri göz önünde bulundurulduğunda Pepee'nin kırlarda, hayali arkadaşı Şuşuu ile uzun süreler konuşarak geçirdiği aktivitelerde Pepee'nin hiçbir ebeveyni tarafından aranmaması, çağırılmaması, yemek yeme gibi temel ihtiyaçlarda dahi kendi kararına saygı duyulması bu çizgi filmdeki ebeveyn tutumunun da aşırı hoşgörülü tutum olduğunu doğrular niteliktedir.

Toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelenen çizgi filmlerdeki bulguları ise şu şekilde ifade etmek mümkündür: Canım Kardeşim isimli çizgi filmde Mine ve Müge kardeşler, hayalperest, sakın, naif karakterler olarak temsil edilmektedir. Özellikle kuzen Onur'un evlerine misafir olarak geldiği bölümün analizi dikkate alındığında erkek çocuklarının elektronik, tamirat vb. işlere karşı ilgisi ile güçlü ve lider bir karakter olarak temsil edilmesi, geleneksel cinsiyet rollerinin pekiştirilmesine neden olmaktadır. Mine ve Müge kardeşler bilgisayar ile oyun oynamakta ancak oynadıkları oyun yine erkek çocuklarla ayrıştıran bir oyun şeklinde temsil edilmektedir. Mine ve Müge bilgisayarla oynadıkları oyunda bir manken kız giydirmekle, süslemekle uğraşmaktadır.

Canım Kardeşim çizgi filmde yine anne mutfakta yemek hazırlama, masa hazırlama, yemek pişirme, kahvaltı hazırlama gibi geleneksel "anne" rollerinin karakterde yer bulduğu görülmektedir. Baba karakteri ise mutfaktaki işlerle ilgilenmeyen dışardaki işlerle ilgilenen bir figür olarak temsil edilmektedir.

Biz İkimiz isimli çizgi filmde anne karakteri evde çocuklarla ilgilenen, ev işlerini yürüten, çocukları parka götüren, çocukların ihtiyaçlarıyla ilgilenen bir karakter olarak temsil edilirken baba akşamları eve işten gelen bir karakter olarak temsil edilmektedir. Çizgi filmin incelenen bölümleri kapsamında, bölümlerde yer alan anneanne figürünün ise torunlarıyla vakit geçirmeyi seven, onlarla oyunlar oynayan, sevecen, anaç bir karakter olarak temsil edildiği görülmektedir. Yine incelenen Yaz bölümünde denize giderken arabayı babanın kullanması, annenin yiyecekleri yemeği ve sofrayı kendi hazırlaması toplumsal olarak atfedilen cinsiyet rollerinin pekiştirildiğini göstermektedir.

Elif'in Düşleri isimli çizgi filmde anne kahvaltı hazırlayan, yemek yapan sarmalar saran ev hanımı figürü olarak temsil edilmektedir. Yine çocuğun ihtiyaçlarını karşılayan ilk karakter "anne" figürü olarak temsil edilmektedir. Elif hastalandığında annenin Elif için çabaladığı görülmektedir. Elif'in annesi bayram için sarma hazırlarken kızı Elif'e de bu işi öğretmeye çalışmaktadır. Elif annesiyle yaprak sarmayı öğrenmektedir. Ancak incelenen Kuru Üzüm bölümünde babanın da mutfakta anneye yardım ederken yer aldığı tespit edilmiştir. Evde iş bölümü olduğu ifade edilebilir, anne ve babanın mutfaktaki

hazırlığına Elif de ortak olmakta ve masayı hazırlamaktadır. Yine de çizgi filmin değerlendirilen diğer bölümleri dikkate alındığında evde hazırlıkları, temizliği, yemekleri, hizmeti ve çocuğun ihtiyaçlarını üstlenen figürün anne olduğu görülmektedir. Manav dede ise torunuyla vakit geçiren, onu dinleyen, öğütler veren bir dede figürü olarak yer almaktadır. Elif karakteri ise kendi başına kararlar verebilen, dedesinin manavına tek başına gidebilen, maceraperest bir çocuk olarak görülmekte kimi zaman annesinin öğrettiği sorumlulukları benimseyen bir çocuk olarak temsil edilmektedir.

Niloya çizgi filminde dede ve baba gündüz evde olmayan karakterler olarak temsil edilmiştir. Babanın araba tamiraty yaptığı, güç gerektiren işleri gerçekleştirdiği tespit edilmiştir. Anne figürü evde misafir ağırlayan, yemekler yapan, ev işleri ve temizlikle evde uğraşan bir karakter olarak temsil edilmektedir. Babaanne figürü ise inek sağmayı bilen, torunlarıyla yakından ilgilenen bir figür olarak temsil edilmektedir. Niloya, annesinin yanında ev ve mutfak işlerini öğrenen, babaanesi ile süt sağmayı öğrenen meraklı bir karakter olarak yer alırken toplumsal olarak atfedilen rollerin yine bu çizgi film aracılığıyla da pekiştirildiğini söylemek mümkün olacaktır. Niloya'nın ev ile ilgili tüm bu merakı ve çabasına rağmen abi Murat karakterinin hep dışarda oyun oynamakla meşgul olduğu ve aile bireylerine katkı sağlamadığı görülmektedir.

Pepee çizgi filminin incelenen bölümlerinde baba figürüne hiç rastlanılmamıştır. Anne figürü ise Pepee düştüğünde onun yaralarını saran, kucaklayan şefkat gösteren sürekli evde işlerle meşgul bir karakter olarak temsil edildiği görülmektedir. Çizgi filmin incelenen bölümlerinde yer alan dede karakteri çiftçilikle, hayvanlarla ilgilenen bir karakter olarak görülmektedir. Torunlarının isteklerini yerine getiren sevecen bir dede olduğu söylenebilir. Babaanne karakteri ise evde yemekler yapan gelini ile vakit geçiren bir şekilde temsil edilmektedir. Bebee'nin emziği bırakmasını kendilerine dert edinen karakterlerin yine ailenin kadınları olduğu görülmektedir.

Pepee karakterinin yaramaz bir çocuk olarak temsil edildiği gözlemlenmiştir. Annesini mutlu etmek için çaba sarf eden bir çocuk olarak gösterilen Pepee, erkek çocuklarının sevebileceği etkinliklerden hoşlanan, zıplamaca, koşturmaca, arabacılık, karatecilik vb. isimlendirmeler yaptığı oyunları oynamak isteyen bir karakteri temsil ederken, kuzeni Şila'nın ise daha sakın, ip atlama, doktorculuk gibi oyunlardan hoşlandığı görülmektedir. Yine yemek yeme-yememe konusunda babaanne sözünü dinleyen karakterin kuzen Şila olduğu, Pepee'nin yaramazlık edip kendi bildiğini yaptığı bir durum da söz konusudur. Genel değerlendirme yapıldığında Pepee çizgi filmlerinin incelenen bölümlerinde erkek çocuklarının yaramaz, daha hareketli, yerinde duramayan kız çocuklarının ise daha sakın, ağırbaşlı, söz dinleyen çocuklar gibi temsil edildiği ve diğer toplumsal rolleri pekiştirici bir özellik taşıdığı tespit edilmiştir.

Tablo 5. İncelenen Çizgi Filmlerdeki Ebeveynlerin Meslekleri

İncelenen Çizgi Filmler	Anne çalışıyor	Baba çalışıyor	Ebeveynlerin her ikisi de çalışıyor
Canım Kardeşim			X
Biz İkimiz		X	
Elif'in Düşleri		X	
Niloya		X	
Pepee		X	

İncelenen çizgi filmlerin ilgili bölümlerinde yer alan karakterlerden hareketle ebeveynlerin bir işte çalışma ya da çalışmama durumlarının sınıflandırılması yapılmıştır. Bahsi geçen çizgi filmlerin incelenen bölümleri kapsamında yapılan çıkarımda yalnızca Canım Kardeşim çizgi filminde anne Lale'nin de baba ile işe gittiği ancak kar yağışı nedeniyle geri döndüğü tespit edilmiştir. İncelenen çizgi filmlerden Biz İkimiz, Elif'in Düşleri, Niloya ve Pepe'nin incelenen bölümlerinden hareketle, çizgi filmlerde yer alan ebeveynlerden yalnızca baba karakterinin çalışma hayatına sahip olduğu anne karakterlerinin ise evde temizlik, yemek, çocuklarla ilgilenme, misafir ağırlama vb. durumlarla ilgilendiği gözlemlenmiştir. Bu durum bahsi geçen çizgi filmlerde, geleneksel ataerkil aile yapısının devam ettirildiğini göstermektedir. Yine kız çocuk karakterlerinin gerçekleştirdiği eylemlerle erkek çocuklarının gerçekleştirdiği eylemler farklılık göstermektedir.

Sonuç

Aile yapısı, tarih boyunca toplumlara göre farklı roller ve görevlerle temsil edilmiştir. Türk toplumunda, geleneksel ataerkil yapı, yerini anaerkil unsurları da içeren çekirdek aile yapısına bırakmıştır. Teknolojik ve ekonomik değişimler, aile yapısında ve iç ilişkilerde dönüşümler yaratmıştır. Bu çalışmada, TRT Çocuk kanalında yayınlanan aile temalı çizgi filmler analiz edilmiştir. İncelenen beş çizgi filmin popüler bölümleri, aile yapısı, bireylerin rolleri ve ilişkileri açısından incelenmiştir. Sonuçlar, geniş ailenin temsilinin dört çizgi filmde, çekirdek ailenin ise yalnızca Canım Kardeşim'de yer aldığını göstermiştir. Aile büyüğünün önemli bir rol oynadığı, geniş aile ve köklere bağlılık temasının öne çıktığı araştırmanın bir diğer bulgusunu oluşturmaktadır.

Çizgi filmlerde, ana karakterlerin kardeşleri ve kuzenleri, aile bağlarının vurgulanmasına katkı sağlamaktadır. Elif'in Düşleri dışında, tüm karakterlerin kardeşleri olduğu ve bu ilişkilerin aile içindeki rol ve tutumları etkilediği görülmüştür. İncelenen çizgi filmlerde, babaların genellikle dışarıda çalıştığı, annelerin ise ev işlerine ve çocukların bakımına odaklandığı görülmüştür. Özellikle Canım Kardeşim çizgi filminde bir bölümde annenin de işe gitme bilgisi verilmesine rağmen, annenin ev içindeki rolü değişmemiştir. Bu durum, TRT Çocuk kanalında yayınlanan aile temalı çizgi filmlerde babanın çalışma hayatının öne çıktığını, annenin ise ev ve çocuk bakımıyla ilgili geleneksel rollerini sürdürdüğünü göstermektedir. Çizgi filmlerde küçük yerleşim alanlarının ve komşuluk ilişkilerinin ön planda olduğu, çocukların geniş alanlarda özgürce gezip oyun oynadıkları bir yaşam tarzı yansıtılmaktadır. İncelen çizgi filmlerden Elif'in Düşleri çizgi filmi dışında kent yaşamının aksine, geniş açık alanlarda çocukların özgür hareket ettiği bir ortam betimlenmiştir.

İncelenen çizgi filmlerde, ebeveyn tutumları genellikle aşırı hoşgörölü bir şekilde temsil edilmektedir. Çocuklara karşı aşırı sevgi dolu davranışlar ve sınırlama koymama eğilimleri, gerçek aile dinamikleriyle uyumsuz olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, çocuklara yaşlarına uygun olmayan görevler verilmesi, örneğin Niloya'nın tek başına kek yapması ve fırını çalıştırması, gerçek yaşamla uyumsuzluk göstermektedir. Gerçek yaşamda henüz okula gitmeyen bir çocuğun böyle bir iş ile uğraşması kaçınılmaz bir kaza, yaralanma vb. gibi durumlarla sonuçlanabileceği vurgusunun göz ardı edildiğini göstermektedir.

Araştırmada toplumsal cinsiyet rollerine dair bulgular da dikkat çekici niteliktedir. Kız çocukları genellikle sakin, moda ve makyaja ilgi duyan, mutfakta anneye yardım eden karakterler olarak sunulurken, erkek çocukları tamirat, futbol ve araba meraklısı olarak tasvir edilmiştir. Bu durum, toplumsal cinsiyet rollerinin kalıp yargılarını pekiştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Türk toplumunun değerleriyle paralellik gösteren bazı unsurların da yer aldığı tespit edilmiştir. Elif'in Düşleri ve Niloya çizgi filmlerindeki bayram temaları, aile ve komşular arasındaki birlikteliği, gelenek ve göreneklerin sürdürülmesini vurgulamaktadır. Ayrıca, hayvanlara ve çevreye karşı sorumluluklar da aktarılmış; ana karakterlerin evcil hayvanlara olan ilgisi ve sorumluluk duygusu, bu değerlerin çocuklara kazandırılmasına katkıda bulunmuştur.

TRT Çocuk kanalında yayınlanan yerli yapım aile temalı çizgi filmleri araştırma soruları açısından değerlendirildiğinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

- Çizgi filmlerdeki aileler, çocuklarıyla sürekli olarak ilgilenmekte ve başka bir işle meşguliyetleri varken bile çocuklarıyla oyun oynamayı ve vakit geçirmeyi tercih etmektedir. Aile bireyleri genellikle mutlu ve sorunsuz bir şekilde tasvir edilmektedir.
- Aile yapıları genellikle geniş aile modeli olarak sunulmakta ve köklere bağlılığın önemi vurgulanmaktadır.
- Çizgi filmlerde çocuklar, gerçek yaşamdan uzak, sınırsız oyun alanlarına sahip ve aile bireyleri tarafından herhangi bir sorumluluk yüklenmeyen, isteklerinin hemen yerine getirildiği bir ütopyik ortamda temsil edilmektedir.
- Toplumsal cinsiyet rollerine dair kalıp yargılar, çizgi filmlerde geleneksel yapılarla sürdürülmekte; erkek ve kadın, kız ve erkek çocukları için atfedilen geleneksel roller öne çıkarılmaktadır.
- Çizgi filmlerdeki kusursuz aile yapıları ve yaşam biçimleri, gerçek yaşamda karşılaşılan zorluklar ve olumsuzluklardan uzak bir temsille sunulmakta, bu durum gerçek yaşamla örtüşmemektedir.

TRT Çocuk kanalında yayınlanan yerli yapım aile temalı çizgi filmlerin verileri incelendiğinde, Türk aile yapısı, gelenekler, misafirperverlik, vatanseverlik, büyüklere saygı ve bayramlar gibi kültürel değerlere geniş bir şekilde yer verildiği araştırmanın bir başka bulgusu olarak gözlemlenmiştir. Ancak, bu temaların izleyici olan çocuklar için öğretici ve eğitici olmasına rağmen, çizgi filmlerdeki aile temsilleri ve aile içi ilişkiler gerçek hayatla örtüşmemektedir. Çizgi filmler, sorunsuz ve kusursuz bir yaşam sunarken, bu temsillerin gerçeklikten uzak olduğu anlaşılmaktadır. Çocuk izleyiciler, gerçek yaşamla televizyon üzerindeki temsiller arasındaki farkları henüz ayırt edemeyebilir ve bu durum, onların gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebilir hale gelmektedir. Çocuklar, kendi aile ilişkilerini televizyon içerikleriyle kıyaslama eğiliminde olabilmektedir. Bu nedenle, hayatın her yönünün hem olumlu hem de olumsuz durumlarının yansıtıldığı içeriklerin, çocukların gerçek dünyayı anlamalarına yardımcı olacak şekilde daha fazla işlenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Etik Kurul İzni

Bu çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir.

Katkı Oranı Beyanı (Zorunlu)

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sağlamış olduklarını beyan eder.

Çıkar Çatışması Beyanı (Zorunlu)

Makale yazarları aralarında herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan eder.



Kaynakça

- Alisinanoğlu, F. (2003). Çocukların denetim odağı ile algıladıkları anne tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 97-107.
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Development*, 37(4), 887-907.
- Berelson B. (1952). *Content analysis in communication research*, Free Press, Glencoe.
- Cunningham, S., & Miller, T. (1994). *Contemporary Australian television*. Australia: University of New South Wales Press.
- Gökçe, B. (1976, Mart-Ekim). Aile ve aile tipleri üzerine bir inceleme. *Hacettepe Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 8(1-2), 46-67.
- Gökçe, O. (2006). *İçerik analizi, kuramsal ve pratik bilgiler*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Hall, S. (2017). *Temsil: Kültürel temsiller ve anlamlandırma uygulamaları*. (İ. Dündar, Çev.) Pinhan Yayıncılık.
- Healy, J. (1999). *Endangered minds why children don't think and what we can do about it*. New York: Simon&Schuster Paperbacks.
- Işık, M. (2007). *Televizyon ve çocuk*. Konya: Eğitim Kitabevi.
- Jackson, L., & Nesterova, Y. (2017). Multicultural Hong Kong: Alternative new media representations of ethnic minorities. *Multicultural Education Review*, 9(2), 93-104.
- Janis I. L. (1943). Meaning and the study of symbolic behavior, *Psychiatry*, 6, 425-439.
- Kaya, A., Bozaslan, H., & Genç, G. (2012). Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* (18), 208-225.
- Krippendorff, K. (2018). *Content analysis: An introduction to its methodology*. Sage publications.
- Larson, R. (2001). Children and adolescents in a changing media world. *Early Childhood Television Viewing And Adolescent Behavior: The Recontact Study*, 66(1), s. 148-155.
- Özel, E., & Zelyurt, H. (2016). Anne baba eğitiminin aile çocuk ilişkilerine etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi* (36), 9-34.
- Postman, N. (1995). *Çocukluğun yokoluşu*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Sayar, K. & Benli, S. (2020). *Dijital çocuk*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Sezer, Y. Ö. (2010). Ergenlerin kendilik algılarının anne baba tutumları ve bazı faktörlerle ilişkisi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 1-19.
- Stone, P. J., Dunphy, D. C., Marshall, S. S., & Ogilvie, D. M. (1966). *The general inquirer: A computer approach to content analysis*. The M.I.T. Press, Massachusetts.
- Şirin, M. R. (2015). *Televizyon çocuk ve aile*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Webb, J. (2009). *Understanding representation*. London: SAGE Publications.
- Weber R. P. (1989). *Basic content analysis*. Sage, London.

Yıldırım, B. (2015). *İçerik çözümlemesi yönteminin tarihsel gelişimi uygulama alanları ve aşamaları*. B. Yıldırım içinde, *İletişim Araştırmalarında Yöntemler* (s. 105-154). Konya: Literatürk academia.

Yıldız, S. A. (2004). Ebeveyn tutumları ve saldırganlık. *Polis Bilimleri Dergisi*, 6(3-4), 131- 150.

